

Mängutubade juhend

2021

Juhendi eesmärk

Mängutoa külastamine kas individuaalselt või grupiga on hea võimalus pakkuda lapsele huvitavat ja arendavat mängukeskkonda ning suhtlemist eakaaslastega. Selleks, et mängutoa külastus oleks lapsele meeldiv ja positiivne kogemus, tuleb teenusepakkujal läbi mõelda võimalikud kitsaskohad ja riskid teenuse pakkumisel ning need võimalusel kõrvaldada.

Juhendi eesmärgiks on leida tasakaal

teenuse ohutuse ja mängurõõmu vahel. Teenuse pakkumisel tuleb arvesse võtta laste vanust ja võimekust, seda, milliste atraktsioonide või seadmetega teenust pakutakse, aga ka järelevalve taset mängutoas.

Juhendi koostamisel on lähtutud tarbija-kaitseseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse nõuetest toote ja teenuse ohutuse tagamiseks¹.

Mängutoa kavandamine, ehitamine ja kasutamine

Mängutoa kavandamisel on oluline läbi mõelda ja kaardistada kõikvõimalikud ohutusega seotud aspektid alates sellest, kellele teenust soovitakse pakkuda, milline on laste võimekus ja ka fantaasia atraktsioonide kasutamisel (lisaks atraktsiooni ettenähtud kasutusele tuleb arvestada ka kõikide muude võimalike kasutusviisidega. Näiteks ronimislinnak on mõeldud seadme sees ronimiseks ja mängimiseks, kuid kui ronimislinnaku välimisi piirdeid pidi on võimalik erilise pingutuseta ronida, on see lapse jaoks seadme tavapärane kasutamine), valitud seadmetest tingitud piirangud, hooldus ja remondivajadus jne.

Isegi kui mängutuba avamise hetkel vastab kõikidele nõuetele ja on ohutu, ei saa välistada, et olukord kiiresti muutub, seepärast on oluline sisse seada mängutoa ja seadmete ülevaatuse rutiin.

Mängutoa kavandamisel ja ehitamisel/sisustamisel pööra tähelepanu järgmisele:

- Mõtle läbi, millises vanuses lastele mängutuba on mõeldud;

- Tutvu standarditest ning atraktsiooni paigaldus- ja kasutusjuhistest tulenevate nõuete ning piirangutega;
- Vali või ehita atraktsioonid, mis on sobilikud valitud vanuses lastele, on ohutud ning jälgi, et seadmete kasutamiseks on tagatud piisava vaba ruumi olemasolu;
- Vali mängutuppa vastupidavad ja eakohased mänguasjad;
- Mõtle läbi võimalikud ohukohad, koosta riskihinnang ning maanda riskid;
- Koosta reeglid mängutoa kasutamiseks, teavita kasutajaid nõuetest ja piirangutest s.h täpsusta järelevaataja roll;
- Koosta enesekontrolliplaan ning hoolda seadmeid ja atraktsioone;
- Ole valmis õnnetusjuhtumiteks.

¹ Tarbijakaitseseadus § 9
Tarbijakaitseseadus § 10
Toote nõuetele vastavuse seadus § 3 lõige 2
Toote nõuetele vastavuse seadus § 7 lõige 1 ja 2

Mängutoa kasutaja vanus

Mängutoa kasutaja vanusest oleneb, milliseid võimalusi ja tegevusi lapsele pakkuda saab. Kui mängutuba on mõeldud ainult väikelastele (alla 3-aastased lapsed) või ainult vanematele lastele, on lapse vanusega lihtne arvestada. Kuid kui mängutuba on suunatud nii väikelastele kui ka suurematele lastele, peab ruumide sisustamisel arvestama eelkõige just väiksemate ohutusega. Näiteks on võimalik mängutubajagada väikelaste ja suuremate laste alaks. Selgelt

eristuvate alade puhul on lapsevanemal või järelevalvatajal võimalik õigeaegselt sekkuda. Samuti on võimalik valida või ehitada sellised atraktsioonid, mis on väikelastele raskesti ligipääsetavad – näiteks mängumaja redeli esimene pulk või trepiaste on sellisel kõrgusel, et väikelaps ei saa sealt lihtsalt üles ronida. Ka mänguasjade valikul tuleb silmas pidada väikelaste ohutust, mänguasjad ei tohi sisaldada pisidetaile, mis suhu sattudes võivad lämbumist põhjustada.

Standarditest ning atraktsiooni paigaldus- ja kasutusjuhistest tulenevad nõuded ning piirangud

Olenevalt mängutoa sisustusest ja atraktsioonidest võivad kohalduda järgmised standardid või standardisarjad:

- standardisari EVS-EN 1176 Mänguväljaku seadmed ja aluspinnakate;
- standard EVS-EN 1177:2018 Lööki nõrgendav mänguväljaku aluspinnakate. Katsemeetodid löögi nõrgendamise kindlaksmääramiseks;
- standard EVS-EN 14960-1:2019 Täispuhutavad mänguseadmed. Ohutusnõuded ja katsemeetodid;
- standard EVS-EN 15567-1:2015 Rajatised sportimiseks ja vaba aja veetmiseks. Köisrajad. Osa 1: Konstruktsioon ja ohutusnõuded;
- standard EVS-EN 13219:2008 Võimlemisriistad. Trampliinid. Funktsionaalsed ja ohutusnõuded, katsemeetodid;
- standardisari EVS-EN 13814 Safety of amusement rides and amusement devices.

Standarditega on võimalik tutvuda või neid osta Eesti standardimis- ja akrediteerimiskeskuse kodulehe vahendusel www.evs.ee.

Teenuse pakkumisel on oluline järgida kõiki seadme tootja paigaldus-, kasutus- ja hooldusjuhiseid s.h erinevaid piiranguid kasutamisel ja kasutajale.

Paigaldusjuhistes esitatud infost ja selle järgimisest sõltub seadme ohutus. Näiteks ronimislinnaku kõrgematele korrustele piirete või barjääride paigaldamisel võib mõnesentimeetrine eksimus kaasa tuua pea- ja kaela takerdumisohu.

Õhkbatuudi paigaldusjuhistest on lubatud juhul, kui batuut paigaldatakse siseruumi, osaliselt kõrvale kalduda – siseruumides paigaldatava õhkbatuudi puhul ei pea seda põranda külge kinnitama (samas ei ole see keelatud). Nõudeid ümbritseva vaba ruumi ja kõrguse osas, on vaja järgida.

Kasutuspiirangute järgimine on oluline nii kasutaja ohutuse kui ka seadme enda pikema kasutusea tagamiseks. Võimalikud piirangud seadmete kasutamisel nagu minimaalne või maksimaalne kasutaja pikkus või kaal, kasutajate arv, tervislik seisund, järelevalvataja vajalikkus vms tuleb esitada eelnevalt seadme kasutajale v.a juhul, kui atraktsiooni juures on isik (näiteks järelevalvataja või instruktor), kes suudab tagada kõikidest vajalikest piirangutest kinnipidamise.

Hooldusjuhiste järgimine tagab seadme pikema eluea ja amortisatsioonist tekkida võivate täiendavate ohukohtade õigeaegse avastamise ja ennetamise.

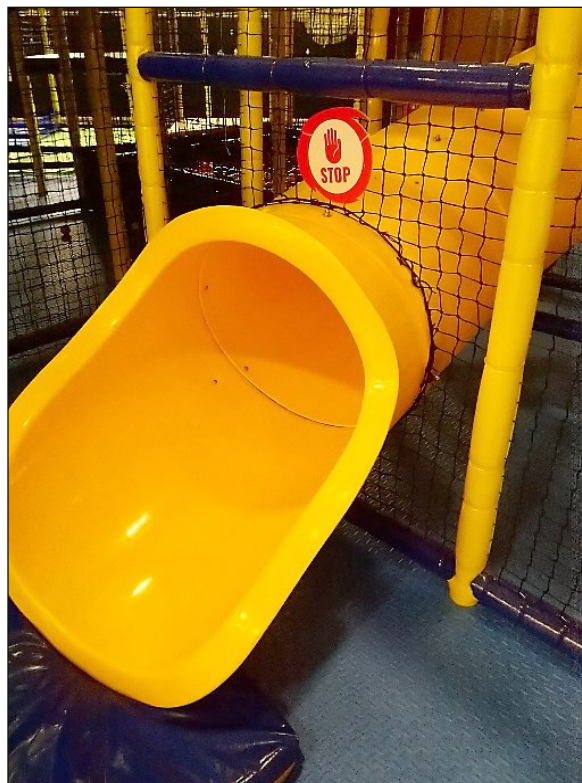
Atraksioonide ja seadmete ohutus, mänguasjade valik

Mängutuppa ei sobi koduseks kasutamiseks mõeldud vinüülbatuudid, kiiged, liumäed jms, sest kasutajakoormus on oluliselt erinev. Sellised esemed amortiseeruvad mängutoas kiiresti ja nende katkimine või kulumine võib tekitada kasutajatele tõsisemaid vigastusi.

Koduseks kasutamiseks mõeldud atraktsioonid on varustatud vastavusmärgisega ehk CE-märgisega (neid käsitletakse kui mänguasju) ning mänguväljaku seadmed üldjuhul mitte. Selliste mänguasjade pakendil või kasutusjuhendis on ka märged „Ainult koduseks kasutamiseks“.

Nõuetele vastavatel mänguväljaku seadmetel on esitatud viide standardile, näiteks õhkbatuudi puhul EN 14960.

Soetades seadmed väljastpoolt Euroopa Liitu, tuleks veenduda nende sobivuses ja nõuetele vastavuses. Juhul, kui seadmed vastavad näiteks Ameerika (tähis ASTM) või Venemaa (tähis GOST) standarditele, ei pruugi seade siiski sobida Euroopa Liidu riikides kasutamiseks, sest riigiti ohutunõuded erinevad.

Nõuetele vastavana müüdavad seadmed võivad ka vale kokkupanemise või remondi tõttu muutuda nõuetele mittevastavateks ja ohtlikeks. Samas täiendavate meetmete rakendamisel võib nõuetele mittevastava seadme muuta ohutuks. Näiteks liutoru, mille lõpuosa võimaldab liutoru pealt üles liikuda (kõrgelt kukkumise oht), on muudetud ohutuks – toru peale roni mine on välistatud.

Näide ohutunõuetele mittevastavast elektrilisest karussellist, mis on Eestis üsna levinud.

Seadme pehmendusmatt ei kata ühtlaselt kogu pörkeala – kukkudes mati servale (ebaühtlasele pinnale) vigastusoht suureneb.

Lisaks on võimalik seadet ka elektrita kasutada, nii et hoog sõltub hoo tegijast – mida suurem hoog, seda kõrgemale istmeosa tõuseb.

Nõuded kukkumist pehmendavale aluspinnakattele on otseses seoses liikumiskiiruse ja kukkumiskõrgusega. Juhul, kui seadet kasutatakse suurema hooga, ei ole vaipkate piisavate lööki summutavate omadustega.

Mängutuppa mänguasju valides tuleks eelistada vastupidavamaid ja puhastamist võimaldavaid mänguasju. Katkised mänguasjad tuleb kohe kasutusest eemaldada. Eriti ohtlikud on katkised mänguasjad väikelaste alal, sest väikelapsed panevad enamasti asju suhu ning mänguasjadest eralduda võivad tükid võivad põhjustada lapse lämbumist.

Isetehtud mänguasjad mängutuppa ei sobi, kuna nende nõuetele vastavus ei ole teada. Lisaks võivad isetehtud mänguasjad

kätkeada endas ohte, mille peale mänguasjameister ei pruugi tulla. Näiteks naturaalsest puidust klotsid tunduvad esmapilgul igati sobivana, kuid tegelikult see nii ei ole, kuna klotsid ei ole puhastatavad. Kasutamise käigus võivad puidu sisse sattuda erinevad haigusetekitajaid, mida sealt ei ole võimalik eemaldada, seetõttu puidust mänguasjad peavadki alati olema viimistletud lapsesõbraliku värvi- või lakikihiga.

Näiteid mängutubadest leitud katkistest mänguasjadest:

Võimalikud ohukohad ja nende vältimine

Mängutoa seadmed ja atraktsioonid võivad olla väga erinevad. Seepärast lähtutakse juhendis ohuolukordadest, mis realiseeru-

misel võivad kaasa tuua tõsiseid vigastusi (s.h luumurde), püsivaid tervisekahjustusi või mängutoa kasutaja surma.

Kõrgelt kukkumine

Standardi EVS-EN 1176-1 kohaselt kukkumine kuni 60 cm kõrguselt ei too üldjuhul kaasa tõsisemaid tagajärgi, seega meetmeid kukkumise vältimiseks selliselt kõrguselt rakendama ei pea. Kui vaba kukkumiskõrgus on suurem kui 60 cm, tuleb kasutada lööki pehmendavat aluspinda, kaitsepiirdeid², barjääre³ või kombinatsioone eeltoodust, olenevalt vabast kukkumiskõrgusest ning arvestades ka atraktsiooni või seadet kasutava lapse vanust ja võimekust.

Juhul, kui atraktsioon või seade on mõeldud igas vanuses lastele, tuleb kukkumine kõrgemalt kui 60 cm välistada.

Kui seade ei ole väikelastele (alla 3-aastastele lastele) kergesti juurdepääsetav (nt esimene redeli- või trepiaste on nii kõrge, et väikelaps sellele ei ulatu või seadmele minnakse köit- või võrku pidi vms), siis kukkumisel kõrguse vahemikust 60-100 cm piisab lööki pehmendavast aluspinnakat- test⁴, et välistada tõsisemaid vigastusi. Kui

vaba kukkumiskõrgus jääb vahemikku 100-200 cm, on sobilikuks kukkumist välistavaks meetmeks kombinatsioon piirdest ja lööki nõrgendavast aluspinnakattest. Kui vaba kukkumiskõrgus on enam kui 200 cm, peab kukkumine olema välistatud barjääride abil.

Tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et vaba kukkumiskõrgust arvestatakse kõrgeimast võimalikust toetuspunktist, millele laps saab toetuda.

Kõrgelt kukkumine võib olla tingitud seadme või atraktsiooni läbimõttlemata disainist (ohutusnõuetele mittevastavad seadmed/atraktsioonid), ebaõigest kokkupanekust või seadme amortisatsioonist.

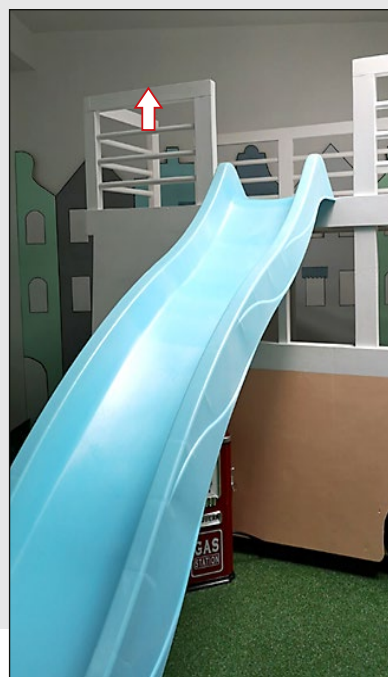
Järelevalve käigus avastatud tüüpilised kõrgelt kukkumise kohad on kahekorruseliste mängumajade suured aknaavad ja ebapiisava kõrguse või kaitsefunktsiooniga rõdupiirdeid, samuti purunenud või ebapiisavalt kinnitatud piirdevõrgud ronimislinnakus.

Liuraja küljele on kõrgelt kukkumise vältimiseks lisatud barjäär. Liumäe stardiplatvormi kõrval olev barjääriosa on liialt madal (märgitud valge noolega) ja ei täida oma eesmärki. Kuna liumäe servale või barjääri alumisele servale on mugav jalga toetada ja ronida, siis ei ole välistatud kukkumine üle barjääri. Suurenenud kukkumiskõrgus (kõrgus põrandast barjääri ülemise servani) toob kaasa suurema vigastusohu.

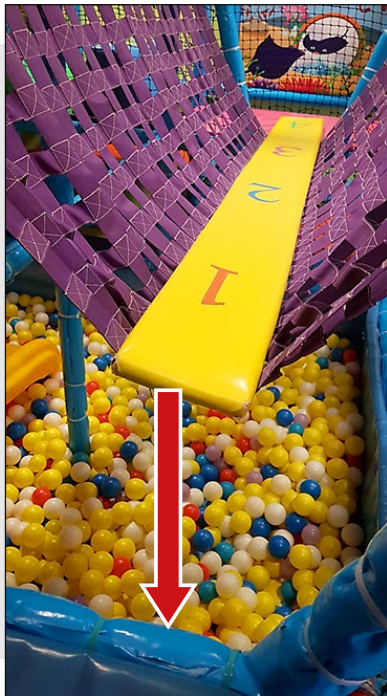
Korrektne barjäär oleks vähemalt 70 cm mõõdetuna kõrgeimast võimalikust jala toetuspunktist (barjääri alumisest servast).

- 2 Kaitsepiire – piire, mis on mõeldud kasutaja allakukkumise vältimiseks. Kaitsepiirde kõrguseks on vähemalt 60 cm
- 3 Barjäär – seade, mis on mõeldud kasutaja allakukkumise ja alt läbimineku vältimiseks. Barjääri minimaalne kõrgus on 70 cm.
- 4 Nõuded aluspinnakattele on täpsustatud standardis EVS-EN 1177 „Lööki nõrgendav mänguväljaku aluspinnakate. Katsemeetodid löögi nõrgendamise kindlaksmääramiseks“

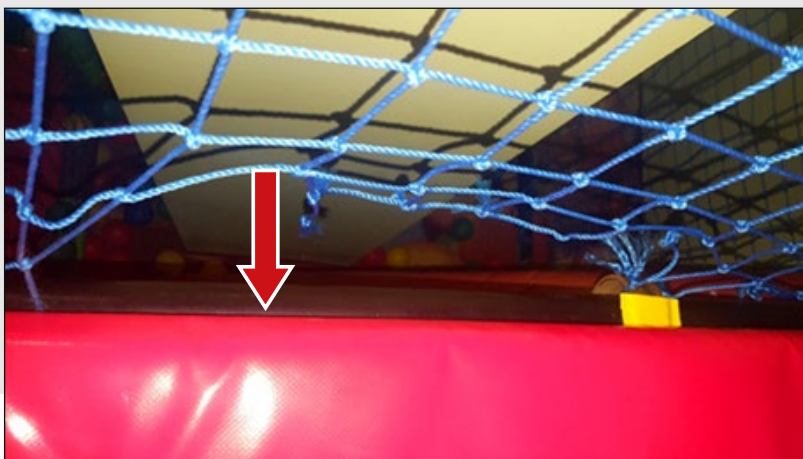
Ebapiisava kõrgusega piire või barjäär atraktsiooni kõrgemal korrusel. Piirde või barjääri kõrgust mõõdetakse kõrgeimast võimalikust jalatoetuspunktist (märgitud

valge noolega), seega vältida tuleks horisontaalsete lippidega/pulkadega lahendusi, mis kutsuvad last ronima

Erinevad avatud atraktsiooni konstruktsioonid, mis kätkevad endas kõrgelt kukkumise ohtu (märgitud punase noolega).

Piltidel on igas vanuses lastele mõeldud ronimislinnakud, kus enam kui 60 cm kõrguselt kukkumine peab olema välistatud.

Lahtine, katkine või liialt suurte vahedega kinnitatud turvavõrk on sagedaseim kõrgelt kukkumise ohu põhjus.

Nõuetele mittevastavad seadmed:

Liutoru peale on lihtne ronida – liutoru lõpuosa konstruktsioon võimaldab lihtsalt toru peale ronida ja sealt edasi üles liikuda. Tagajärjeks võib olla kukkumine mitme meetri kõrguselt.

Batuudi servad, mis peaks takistama batuudilt maha kukkumist, on sellise kuju ja suurusega, et lapsel on lihtne sinna peale ronida ja mööda serva liugu lasta, kõrgelt kukkumise oht.

Pea ja kaela takerdumine

Pea ja kaela takerdumine mängutoas liulaskmisel või kiikumisel või olukorras, kus kasutaja liigub jalad ees läbi avause või kus kasutaja tasakaal võib kaduda, võib kaasa tuua mängutoa kasutaja poomise. Takerduda on võimalik ka atraktsioonil kasutatud ühendusnööridesse või köitesse, mis asetsevad lapse liikumistrajektoiril pea kõrgusel.

Standardi EVS-EN 1176-1 kohaselt seadmed tuleb konstrueerida selliselt, et mis tahes ava ei põhjustaks pea ja kaela takerdumise ohtu liikumisel kas pea ees või jalad ees.

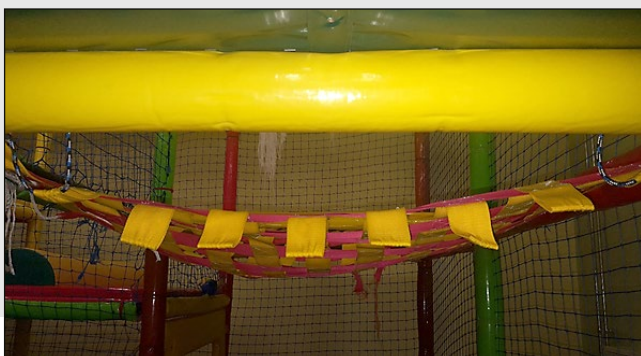
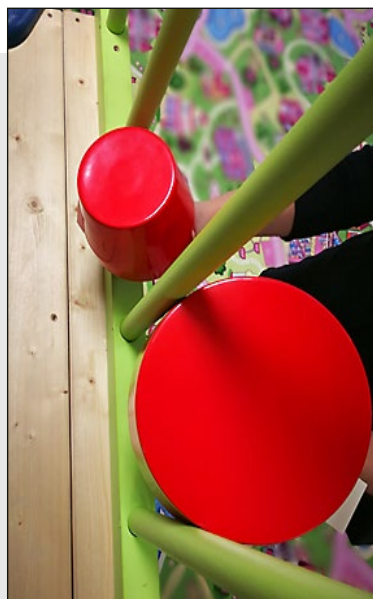
Ohtlikuks loetakse avasid, mis on läbitavad katsekehaga „väike pea“⁵ (läbimõõt 13 cm), kuid ei ole läbitavad katsekehaga „suur pea“ (läbimõõt 23 cm) liikumisel pea ees ja avasid, mis on läbitavad katsekehaga

„keha“ (pikkus 15,7 cm ja laius 8,9 cm), kuid ei ole läbitavad katsekehaga „suur pea“ ja erinevaid V-kujulisi avasid.

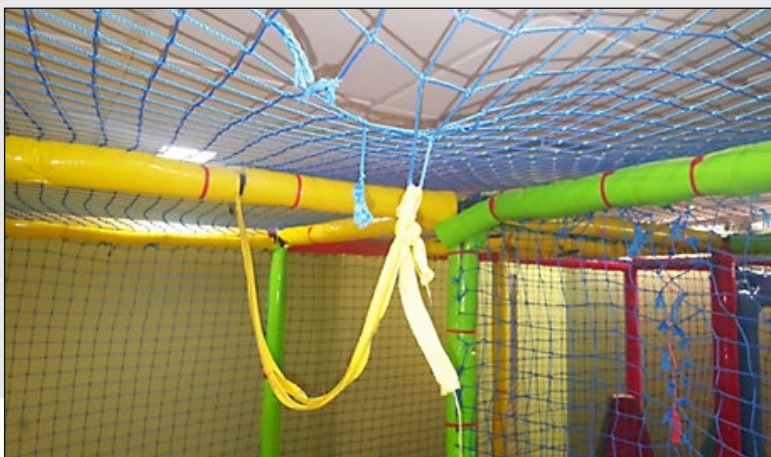
Juhul, kui mängutoa seadmetel on avasused, mis jäävad eelkirjeldatud vahemikesse, ei tohi takerdumiskõrguse vältimiseks nende avade suurendamisel tekkida kõrgelt kukkumise ja sellest tingitud vigastusohu s.t vajadusel tuleb kasutada lööki pehmendavat aluspinnakatet, piirdeid, barjääre või nende kombinatsioone olenevalt vabast kukkumiskõrgusest.

Järelevalve käigus avastatud tüüpilisemad võimalikud pea ja kaela takerdumiskohad on mängumajade rõdupiirded, redelite ja treppide kõrgemad astmevahed, rippillad ja purunenud või ebapiisavalt kinnitatud piirdevõrgud ronimislinnakus.

5 Katsekehade täpne kuju ja mõõtmed on esitatud standardi EVS-EN 1176-1 lisas D

Erinevad olukorrad, kus kas tahtlikult (ronides) või tahtmatult (kukkudes) jalad ees liikudes võib laps end üles puua, kuna pea takerdub ja jalad ei ulatu toeni.

Lint, mis asub liikumis-
trajektoiril ning millesse
on võimalik takerduda.

Riiete/juuste takerdumine

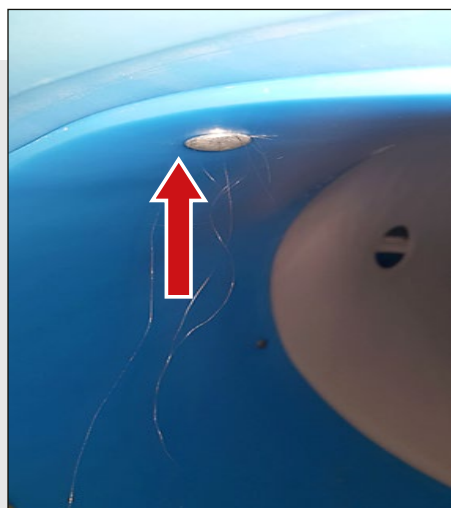
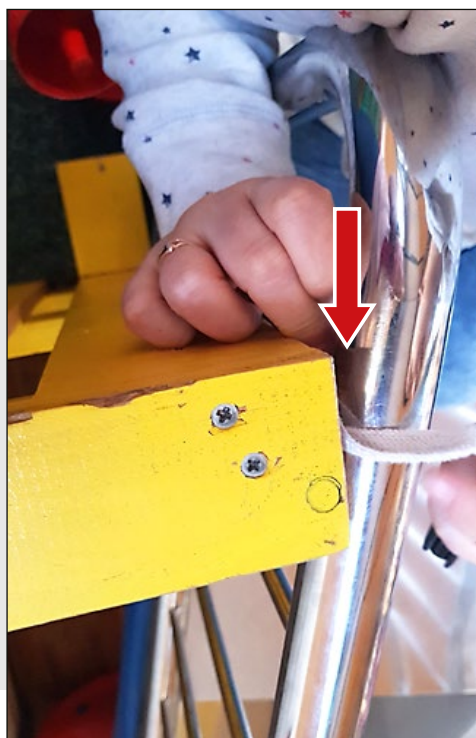
Üldjuhul võib riide takerdumine kaasa tuua vaid majandusliku kahju. Mängutoas/-väljakul olukorras, kus laps on sundliikumises (nt liulaskmine) või vahetult enne seda, võib see kaasa tuua tõsisemaid tagajärgi. Riiete/juuste takerdumine võllide või pöörlevate osade vahele võib tekitada samuti vigastusi või lõppeda surmaga.

Seepärast tuleb mänguväljakuseadmed konstrueerida nii, et ei tekiks takerdumist põhjustavaid ohuolukordi. Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et olukordades, kus kukkumine on tavapärane (nt ronimis-

seinal ronides) või ei ole välistatud (kasutatud on piirdeid ja lööki pehmendavat aluspinnakatet), ei tohi kukkumisel riided või juuksed takerduda.

Järelevalve käigus avastatud tüüpilisemad riide või juuste takerdumiskohad on liutoru veidi lahti tulnud kinnituspoldid, trepi käsipuude üleminekukohad piirdeks või barjääriks, puidust põrandaplaatide nurgades (puudulik paigaldus või kulumine) kohtades, kus kasutatakse kukkumise vältimiseks piirdeid.

Näited:

Riiete/juuste võimalikud takerdumiskohad
on märgitud punase noolega.

Jalalaba või sääre ja sõrmede takerdumine

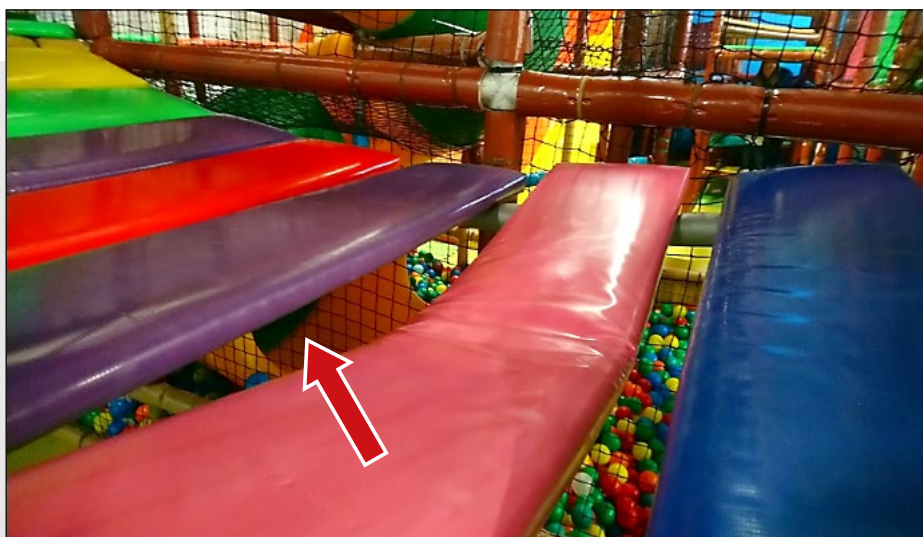
Jooksmiseks või ronimiseks mõeldud pinnad ei tohi sisaldada jäikasad avasid (siin all ei käsitleta avasid, mis on mõeldud liikumiseks ühelt tasapinnalt teisele). Samuti ei tohi jala või käe toetuspindadel olla kitsenevaid ehk V-kujulisi nurki. Jooksmiseks ja käimiseks mõeldud pinnad ei tohi sisaldada vahesid, mis võivad tõenäoliselt põhjustada jala takerdumise s.t liikumissuunas ei tohi detailide vahed olla suuremad kui 3 cm.

Sõrmede takerdumine on kasutajale ohtlik olukorras, kus ta kiigub ja hüppab kiige pealt maha, laseb liugu või on muus sundliikumise olukorras. Seega kohtades,

kus kasutaja on sundliikumises või vahetult enne seda, ei tohi olla 8-25 mm avasid või vahesid. Samuti peavad konstruktsioonide torude otsad/avad olema suletud selliselt, et need oleksid avatavad ainult tööriistu kasutades.

Järelevalve käigus tuvastatud tüüpilised ohukohad on põrandaplaatide paigast nihkumine (suurem nihkumine võib kaasa tuua ka kõrgelt kukkumise ohu) linnakus, batuudi/pörkeala vedrukatete paigast nihkumine, ebaõige silma suurusega ja katteta kiige ketid.

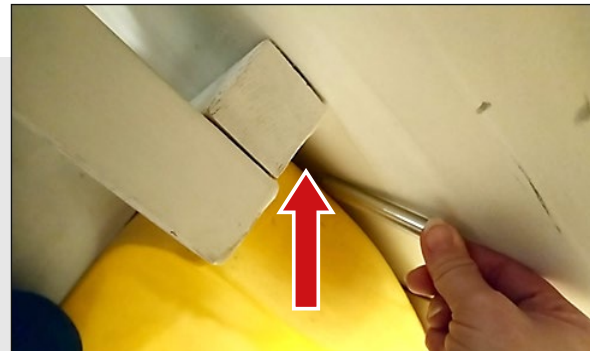
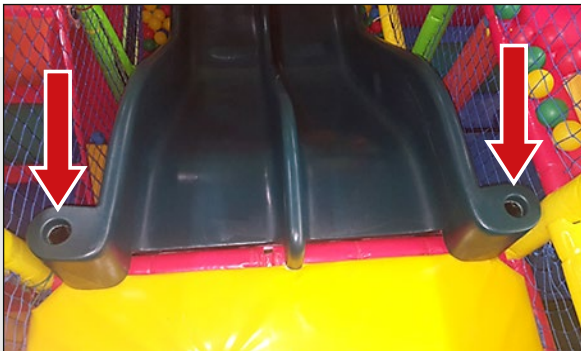
Näited:

Jalalaba võimalikud takerdumiskohad on märgistatud punase noolega

Levinud olukord mängutoas. Batuudi vedrukatte kinnitused on lahti või purunenud, hüppamise või hüppealal jooksmise käigus nihkub kate paigast ning lapse jalg võib takerduda vedrudesse või vedrude vahelt läbi vajuda. Uuemad batuudid on konstrueeritud selliselt, et lisaks vedrukatetele on vedrud kaetud ka spetsiaalse veniva kattematerjaliga.

Võimalikud sõrmede takerdumiskohad on märgitud punase noolega

Kukkumisruumi⁶ puudumine, esemed kukkumisruumis/põrkealal⁷

Üldjuhul on seadme opereerimiseks vajalik ruum näidatud kasutusjuhendis. Kasutusjuhendi puudumisel või ise ehitatud seadmete puhul tuleb mängutoas lähtuda järgmisest:

- Kukkumisel kõrguselt 60 cm kuni 1,5 m peab põrkeala suuruseks olema vähemalt 1,5 m.
- Kukkumisel kõrgemalt kui 1,5 m arvutatakse vajalikku põrkeala suurust järgmise valemi abil: põrkeala suurus võrdub vähemalt $\frac{2}{3} \times \text{kukkumiskõrgus} + 0,5$ m.
- Maksimaalne põrkeala suurus on 2,5

Näiteks kui on võimalik kukkuda 1,8 meetri kõrguselt, siis põrkeala suurus arvutatakse: $\frac{2}{3} \times 1,8 + 0,5 = 1,2 + 0,5 = 1,7$ m.

See tähendab, et kui kukkuda on võimalik 1,8 m kõrguselt, siis piisavaks põrkealaks on 1,7 m mõõdetuna igas suunas kukkumiskoha ümber ning põrkealas ei tohi olla mis tahes takistusi, millele kukkudes kasutaja võib saada vigastusi.

Et vältida tõsiseid vigastusi kukkumisel liikuvalt seadmelt (nt kiik, karussell), arvestatakse vajaliku minimaalse põrkeala suuruse leidmisel kogu seadme liikumistrajektoori.

Näiteks kui karusselli istumisalust on 1,5 m kaugusel tugipostist ja tööasendis 2 m kaugusel, siis piisavaks põrkeala suuruseks on 3,5 m mõõdetuna karusselli tugipostist igas suunas.

Põrkealas kasutatav lööki pehmendav materjal peab vastama standardi EVS-EN 1177 nõuetele.

Järelevalve käigus avastatud tüüpilised kukkumisruumi ja põrkealaga seotud rikkumised on ebapiisava suurusega põrkeala ronimisseina all, pealeistutavate autode või tõukerataste jms hoiustamine ronimisseina põrkealas, ebapiisav karusselli põrkeala, aga ka mängutoa ülekoormamine erinevate seadmete ja atraktsioonidega arvestamata seadme toimimise jaoks vajalikku ruumi ja selle kattumist teiste seadmetega.

Näited:

Seadmed/atraktsioonid, mille puhul võib eeldada kukkumist/maha hüppamist tavapärase kasutamise käigus, vajavad seadme ümber piisavat vaba ruumi ja vajadusel ka pehmendatud põrandapinda.

6 Kukkumisruum – ruum seadme sees, selle peal või ümber, mida kasutaja võib läbida seadme kõrgelt osalt kukkudes.

7 Põrkeala – ala mida kasutaja võib tabada peale kukkumist läbi kukkumisruumi.

Riskihinnang ja enesekontrolliplaan

Riskihinnang kujutab endast kasutaja vaatest tekkida võivate erinevate ohtude kaardistamist. Ohtu võib põhjustada ruumi ise näiteks piirdeta trepp, eritasapinnaline põrand jms, aga ka laste käeulatuses olevad valgustid või elektrisüsteem. Riskide hindamisel tuleb arvesse võtta ka seadmete paigaldus- ja kasutusjuhendites toodut (vaba ruum seadmega opereerimiseks, pehmen-duste vajalikkus jne ning riske, mida seadmete õigeaegselt kontrollimata või hooldamata jätmine võib põhjustada.

Riskide maandamiseks plaanitavad tegevused või rakendatavad meetmed moodustavad enesekontrolliplaani. Madala tasemega riskide puhul ei pea alati meetmeid rakendama, samuti võib piisavaks meetmeks olla kasutaja või järelevaataja hoiatamine. Kõrge riski puhul tuleb teenuse

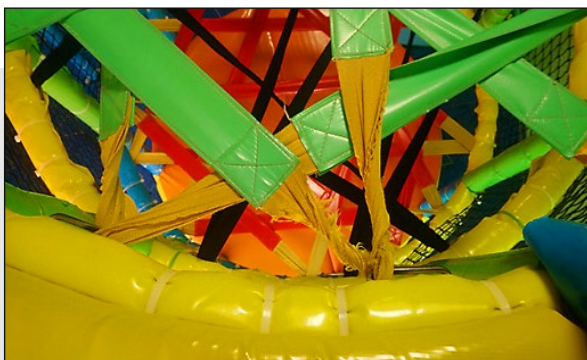
pakkujal teha kõik selleks, et risk ei realiseeruks. Kui muude meetmetega ohutut olukorda ei saavutata, siis tuleb kas seadme osa või seade ise sulgeda selliselt, et sellele puudub juurdepääs.

Enesekontrolliplaanist peab selguma mängutoa ja erinevate seadmete või seadme üksikute osade kontrollimise tihe-dus. Kontrollimise tulemused on tuleb kirjalikult talletada kas paberkandjal või elektrooniliselt. Kontrollitulemuste talletamine annab ettevõtjale võimaluse tõendada oma hoolsuskohustuse täitmist, juhul kui mängutoas on juhtunud õnnetus ja on tekkinud vaidlus, kelle süü tõttu see juhtus.

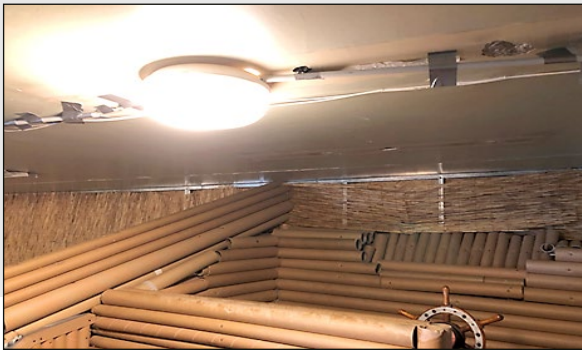
Näiteid muudest ohtudest, mida riskide läbimõtlemlisel ja enesekontrolli rakendamisel ei oleks tekkinud:

Katkised mängumajad. Plastiku purunemisel on tekkinud teravate servadega praod, kuhu näpud võivad takerduda või tekitada löikehaavu.

Amortiseerunud mänguseadmed. Selliste mänguseadmete purunemine võib kaasa tuua tõsiseid vigastusi lapsele või kasutaja surma.

Elektrilöögioht. Elektrijuhtmestik on lapse käeulatuses. Lapsed on kasutanud kaableid toena ühelt atraktsiooniosalt teisele liikumisel.

Vaba juurdepääs.

Ligipääs seadme või ruumi osale, mis ei ole mõeldud mängimiseks, võib kaasa tuua erinevaid õnnetusi.

Mängutoas peab olema piiratud juurdepääs batuudi alla (vasakpoolne pilt), et vältida kokkupõrkeid hüppaja ja batuudi all mängiva lapse vahel

Ronimislinnakus (keskmine pilt) ei ole välistatud ronimine tiivikuga detailile ja sealt edasi ronimislinnaku välimisele küljele - kõrgelt kukkumise oht.

Panipaik on eraldatud kattega (parempoolne pilt), kuid kate on kergesti eemaldatav. Uudishimu on lapsele loomumane. Panipaigas hoiustati erinevaid katkisi esemeid, metallvardaid, ehitusmaterjale jms. Laps võib end vigastada panipaigas asju uudistades, samas võib laps mõne asja tuua mängualale ja sellega juba teisi ohtu seada.

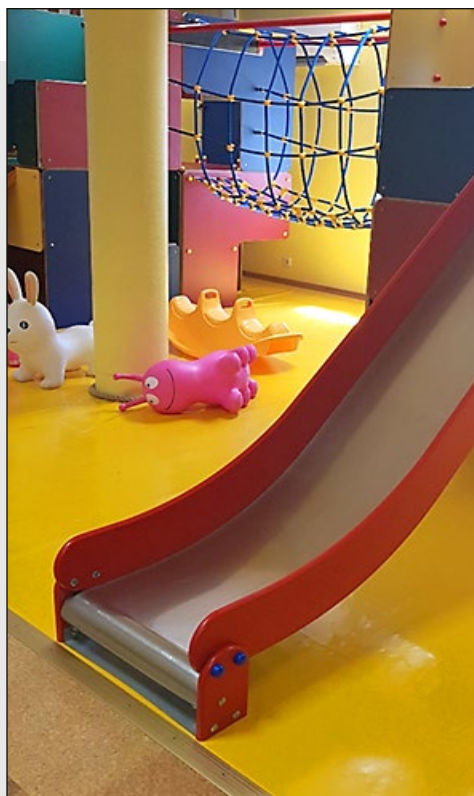

Läbimõtlema seadmete paigutus.

Mänguala on kaetud pehmendava kattega. Liumäelt alla lastes maandub laps pehmendamata alale (vasakpoolne pilt).

Ronimislinnakusse minekuks ja sealt tulekuks on ainult üks pääsutee, pääsutee

ristub kiikumistrajektooriga (parempoolne pilt). Kiik on paigutatud nii, et kiikuja on seljaga pääsutee poole.

Mängutoa ja atraktsioonide reeglid

Mängutoa üldised reeglid või kodukord on teenuse pakkuja nägemus soovitud, lubatud või keelatud tegevustest, mille järgimine tagab meeldiva mängutoa kasutamise kogemuse. Reeglid peaksid olema selged, lihtsad ja üheselt arusaadavad. Reeglite paljusus võib kaasa tuua nende tahtmatu mittetäitmise.

Juhul, kui mõne atraktsiooni kasutamiseks on seadnud tootja või teenuse pakkuja kasutuspiirangud, tuleb need selgelt kommunikeerida atraktsioonil või selle vahetus läheduses selliselt, et teenuse kasutajad neid märkavad ja saavad neist üheselt aru. Lisaks sõnalisele esitamisele võiks kaaluda ka reeglite esitamist lastele arusaadavate piltide või piktogrammidenä. Juhul, kui laps on mängutoas alati koos saatjaga, siis

piisab reeglite esitamisest selliselt, et saatja neid mõistab.

Kui mängutuba renditakse välja ja seda kasutatakse mängutoa esindaja juuresolekuta, on vajalik reeglitele viidata enne rendilepingu sõlmimist ja neid tutvustada hiljemalt enne ruumide üleandmist. Reeglite esitamine vaid kirjalikul kujul ei ole piisav, kõige olulisemad ohutusalsed punktid (juhul, kui need on olemas) on vajalik suuliselt üle selgitada.

Muul juhul on võimalik viidata mängutoa reeglitele pileti ostmise käigus s.t lapsevanema või saatja tähelepanu juhatakse reeglitega tutvumise vajadusele ning nende lapsele selgitamise kohustusele. Juhul, kui laps tuleb iseseisvalt mängutappa mängima, on (peamiste) reeglite

tutvustamine juba klienditeenindaja ülesanne.

Võttes arvesse võlaõigusseaduse § 42 sätestatut, on lubamatu mängutoa reeglitesse või kodukorda lisada, et laps või lapsevanem vastutab ohutuse eest või mängutuba ei vastuta juhtunud õnnetuste eest. Näiteks tavapärase lause mängutoa reeglites või kodukorras: „Mängumaa töötajad ei vastuta õnnetuste eest v.a. juhtumid, mis on tingitud mänguvarustuse rikke tõttu.“ või „Mängutuba ei vastuta külastajate tervisekahjustuste ja vigastuste eest.“ ei ole korrektne.

Seaduse kohaselt peab teenuse osutaja tagama ohutu teenuse pakkumise ja kehtestatud reeglitest kinnipidamise, seega vastutab ta otseselt mängumaal toimuva eest. Teenuse pakkuja ei saa õnnetusjuhtumi korral vastutust välistada. Teenuse pakkuja peab järgima vajalikku hoolsuskohustust, mis tähendab, et ta peab tegema

kõik endast oleneva tarbija huvides parima võimaliku tulemuse saavutamiseks ja tarbijal kahju tekkimise ärahoidmiseks.

Teenuse osutaja peab pakkuma ohutut ja turvalist mängukeskkonda juhul, kui mängijad täidavad kehtestatud mängureegleid. Reeglite täitmise eest vastutavad nii lapsevanem või lapse saatja aga ka mängutoa vastutav personal. Lapsevanema rolliks on eelnevalt selgitada, mil viisil on lubatud mängutoas käituda (näiteks mängutoas ei joosta) ja kuidas peab atraktsioone kasutama (kui mitu last võib hüpata batuudil, millised atraktsioonid ja seadmed on millises vanuses lastele jne) ja vajadusel reegleid uuesti üle rääkima. Mängutoa klienditeenindaja ülesandeks on omakorda lastele (vajadusel ka last saatvale täiskasvanule) reegleid meelde tuletada ning reeglite mittetäitmisel sekkuda.

Valmisolek õnnetusjuhtumiteks, info kogumine ja täiendavate meetmete rakendamine

Kuigi teenuse pakkuja saab riske mängutoas maandada väga suurem määral, võib mängutoas õnnetusi ikka juhtuda. Oluline, et mängutoa personal (juhul kui mängutuba ei ole välja renditud) oleks õnnetuse korral valmis abi osutama ja seda ka oskaks ning esmased esmaabivahendid (haavapuhastusvahend, erineva suurusega plaastrid, side, külmakott või -geel jms) oleks mängutoas olemas.

Juhtunud õnnetused on mõistlik dokumenteerida ja välja selgitada, miks õnnetus

juhtus. Nii selgub ka vajadus rakendada täiendavaid meetmeid. Kui selgub, et ühe atraktsiooniga on juhtunud mitu ühetaolist õnnetust, siis võib eeldada, et samalaadsed õnnetused jätkuvad ka tulevikus, kui midagi ei muudeta.

Õnnetuste kohta info kogumiseks on soovituslik eelnevalt välja töötada tüüpvorm. See aitab õnnetuse korral kiiresti vajaliku info kokku koguda.